

Posudek bakalářské práce Terezy Hýskové

Teplota jako zdrojová oblast konceptuálních metafor

Tereza Hýsková svou bakalářskou prací pokračuje v již téměř desetileté historii studentských prací z oblasti kognitivní lingvistiky. Volba tohoto tématu je velmi vhodná už proto, že napomáhá etablování kulturně a kognitivně orientované lingvistiky v českém prostředí. Rozhodně můžeme díky této práci a vůbec díky vzrůstajícímu zájmu studentů o takto ukotvený přístup k jazyku pohlížet na cestu české kognitivní lingvistiky s optimismem.

Autorka zkoumá výrazy ze sémantického okruhu teploty, které se podílejí na konceptualizaci abstraktních jevů. Z práce je patrné, že vychází z relevantní odborné literatury, domácí i zahraniční, a že s ní dokáže kvalifikovaně pracovat. Její postup je metodologicky vyříbený, aplikace teoretického zázemí na konkrétní český jazykový materiál je přesvědčivá. Je třeba ocenit, že se T. Hýskové podařilo propojit americké a polské kognitivnělingvistické zázemí, což nebývá obvyklé: většinou autoři preferují jeden z přístupů. Kolegyně Hýsková si je vědomá, že výzkumy konceptualizací jednotlivých pojmů vyžadují transdisciplinárně pojaté zkoumání, což se jí daří v průběhu celé práce: kvalifikovaně zahází jak s poznatky z neurověd, tak s poznatky psychologickými.

Již z anotace je patrné, že autorka celou práci zacílila, jak sama říká, „na obhajobu tvrzení, že podstatou odlišných rolí oblastí TEPLO, CHLAD, HORKO a OHĚŇ, je naše fyzická zkušenost. Očekávala bych, že toto tvrzení bude v úvodu textu více exponováno a že nabude formu hlavní hypotézy, k jejímuž ověření směřuje. Ostatně v závěrech se ukazuje, že tato hypotéza byla potvrzena: „ Analýza výrazů ze sémantického okruhu teploty mj. potvrdila, jak důležitý je pro naše ukotvení ve světě prožitek vlastního těla.“

K práci nemám žádné zásadní připomínky, jen několik dílčích poznámek. Z hlediska potřeb práce se T. Hýsková jistě dostatečně opírala o psychologickou literaturu představenou M. Nakonečným, podotkla bych však, že většina zjištění M. Nakonečného nevychází z jeho vlastních výzkumů, ale že se jedná o syntézu přístupů zahraničních – podle mého názoru by bylo vhodné na ně upozornit. Co se týká odborné literatury, výběr je kvalitní, jak jsem již zmínila v úvodu, uvítala bych ještě, zejména proto, že se postupně ukázalo, že teplota je zdrojovou oblastí konceptualizace emocí, kdyby v práci citovala také z významných publikací A. Mikołajczukové (srov. monografie o hněvu a o radosti) a z příspěvků L. Saicové Římalové.

Také by bylo užitečné, kdyby se autorka stejně tak, jak přistupuje k vymezení pojmu emoce, pokusila o specifikaci psychických stavů. Psychologie totiž tradičně pracuje s rozlišením psychických jevů na procesy a stavy. Myslím si, že zejména z hlediska teploty, by toto rozdělení bylo užitečné, což potvrzuje i autorkou vytvořené schéma na s. 17. Nahoře je intenzita, ta je charakteristická pro procesy, dole je lhostejnost, ta je spjata se stavy. Tuto moji poznámku nelze chápat jako výtku, jelikož je z textu zřejmé, že si tohoto odlišení je autorka vědoma, pouze je nevyjadřuje dostatečně explicitně.

Zdá se mi, že nelze zcela jednoznačně říci, že: „lidé ve špatném psychickém stavu mívají dojem, že bolest, kterou pociťují, je fyzická.“ Určitě to platí i naopak, srov. rozsáhlá literatura o psychosomatice.

Musím ocenit, že práce naznačuje, jaké další možnosti výzkum problematiky teploty v konceptualizaci společenských jevů nabízí. Chtěla bych se kolegyně Hýskové zeptat, zda plánuje nějaké tímto směrem orientované pokračování výzkumu.

Celá práce je pečlivě strukturovaná a na velmi vysoké grafické úrovni. Překlepy a pravopisné chyby jsou velmi řídké, snad bych jen upozornila na chybu v interpunkci na s. 40, kde chybí čárka za větou vloženou: „... bolest, kterou pociťují, je fyzická.“ Stylistická a stylizační úroveň je velmi dobrá, v práci jsem našla jen asi tři formulační neobratnosti.

Závěrem s radostí konstatuji, že bakalářská práce je jako celek velmi zdařilá, s radostí ji doporučuji k obhajobě a navrhuji klasifikaci v ý b o r n ě.

V Praze 15.6.2011

PhDr. Jasňa Pacovská, CSc.